HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

12 februarie 2020*

„Trimitere preliminară – Articolul 267 TFUE – Punere în aplicare a unei decizii preliminare a Curții – Competența unei instanțe superioare de a adresa ordine cu privire la modalitățile de punere în aplicare – Autonomia procedurală a statelor membre – Principiul efectivității – Respectarea dreptului la apărare”

În cauza C-704/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat, Bulgaria), prin decizia din 30 octombrie 2018, primită de Curte la 12 noiembrie 2018, în procedura penală împotriva

Nikolay Kolev și alții,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul E. Regan, președinte de cameră, și domnii I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešič și C. Lycourgos (raportor), judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Comisia Europeană, de F. Erlbacher, de R. Troosters și de Y. Marinova, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 267 TFUE.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale inițiate împotriva domnului Nikolay Kolev și alții (denumiți în continuare „persoanele acuzate”), opt persoane acuzate de săvârșirea a diverse infracțiuni în calitate de agenți ai vămilor bulgare.

* Limba de procedură: bulgara.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Articolul 6 din Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale (JO 2012, L 142, p. 1), intitulat „Dreptul la informare cu privire la acuzare”, prevede la alineatul (3):

„Statele membre se asigură că, cel târziu la prezentarea fondului acuzării în instanță, se oferă informații detaliate cu privire la acuzare, inclusiv natura și încadrarea juridică a infracțiunii, precum și forma de participare a persoanei acuzate.”

4 Articolul 7 din această directivă, intitulat „Dreptul de acces la materialele cauzei”, prevede la alineatul (3):

„Fără a aduce atingere alineatului (1), accesul la materialele menționate la alineatul (2) se acordă în timp util pentru a permite exercitarea efectivă a drepturilor în materie de apărare și cel târziu la prezentarea fondului acuzării în instanță. În cazul în care alte mijloace de probă intră în posesia autorităților competente, acestea acordă accesul la ele în timp util pentru a putea fi luate în considerare.”

Dreptul bulgar

5 În temeiul articolului 249 din Nakazatelno protsesualen kodeks (Codul de procedură penală), o instanță poate închide faza jurisdicțională a procedurii penale și poate trimite cauza spre reexaminare procurorului pentru remedierea viciilor de formă privind faza preliminară a acestei proceduri, referitoare la informarea persoanei acuzate cu privire la acuzare, precum și la acordarea accesului la materialele cauzei.

6 Astfel cum reiese din decizia de trimitere, reglementarea națională aplicabilă faptelor din litigiul principal se opune ca o hotărâre judecătorească adoptată în temeiul articolului 249 din Codul de procedură penală să poată fi modificată după adoptarea sa.

7 Articolele 368 și 369 din Codul de procedură penală, în versiunea în vigoare la data faptelor din litigiul principal, prevedeau un mecanism care permitea persoanelor care fac obiectul urmăririi penale să obțină, ca urmare a unor încălcări ale unor norme fundamentale de procedură de către procuror, închiderea definitivă a procedurii penale în ansamblul său, cu alte cuvinte, nu numai faza jurisdicțională, ci și faza preliminară a acestei proceduri.

8 În temeiul articolului 369 din Codul de procedură penală, la cererea persoanei acuzate, instanța, după constatarea că faza preliminară a procedurii penale nu a fost închisă în termen de doi ani de la acuzare, trebuia să trimită cauza spre reexaminare procurorului, acordându-i un termen pentru a finaliza cercetarea cauzei și a încheia faza preliminară menționată, fie prin încetarea urmăririi penale, fie prin trimiterea în judecată a cauzei. În acest din urmă caz, procurorul dispunea de un termen suplimentar pentru a întocmi un rechizitoriu și a-l prezenta instanței.

9 În ipoteza în care procurorul nu respecta aceste noi termene, instanța trebuia să preia cauza și să închidă procedura penală. În schimb, dacă procurorul punea capăt fazei preliminare a procedurii penale și prezenta un rechizitoriu instanței în termenele stabilite, aceasta din urmă examina legalitatea procedurii și se asigura în special de absența unor încălcări ale unor norme fundamentale de procedură. În cazul în care considera că au fost săvârșite astfel de încălcări, instanța trimitea din nou

cauza spre reexaminare procurorului, acordându-i un termen suplimentar pentru a remedia încălcările constatate. Dacă procurorul nu respecta acest din urmă termen, dacă nu remedia încălcările menționate sau dacă săvârșea noi încălcări, instanța trebuia să închidă procedura penală.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

10 Din anul 2012, persoanele acuzate fac obiectul unei urmăriri penale pentru participarea, în calitate de agenți ai vămilor bulgare, la un grup infracțional organizat. Întrucât instanța de trimitere, Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat, Bulgaria), a considerat că actele de acuzare nu fuseseră adoptate de organul competent și că acestea conțineau încălcări ale unor norme de procedură, cauza a fost trimisă spre reexaminare procurorului competent din cadrul parchetului specializat pentru ca acesta să întocmească noi acte de acuzare în privința persoanelor acuzate. Procedura a fost însă întreruptă, iar termenele acordate pentru anchetă au fost prelungite în mai multe rânduri.

11 În cursul anului 2014, instanța de trimitere a fost sesizată cu o cerere de punere în aplicare a procedurii prevăzute la articolele 368 și 369 din Codul de procedură penală. În conformitate cu aceste dispoziții, instanța menționată a trimis mai întâi cauza spre reexaminare procurorului, acordându-i un termen pentru a finaliza cercetarea cauzei, pentru a întocmi noi acte de acuzare, pentru a comunica aceste acte, precum și elementele anchetei persoanelor acuzate și pentru a pune capăt fazei preliminare a procedurii penale, procurorul dispunând în continuare de un termen suplimentar pentru a întocmi un rechizitoriu și pentru a-l prezenta instanței.

12 În urma întocmirii de către procuror a unor noi acte de acuzare și a prezentării unui rechizitoriu în termenele acordate, instanța respectivă a constatat noi neregularități procedurale în detrimentul persoanelor acuzate și a trimis încă o dată cauza spre reexaminare procurorului.

13 Prin ordonanța din 22 mai 2015, aceeași instanță a constatat că procurorul nu remediase încălcările unor norme fundamentale de procedură constatate anterior și săvârșise noi încălcări ale acestora. Ea a considerat, așadar, că erau îndeplinite condițiile închiderii procedurii penale și că această închidere era, prin urmare, de drept pentru persoanele menționate.

14 Totuși, în pofida acestor constatări, instanța de trimitere nu a dispus închiderea procedurii penale, în conformitate cu articolele 368 și 369 din Codul de procedură penală, ci, astfel cum reiese din decizia de trimitere în prezenta cauză, a decis, în temeiul articolului 249 din codul menționat, să închidă faza jurisdicțională și să trimită din nou cauza spre reexaminare procurorului, pentru ca acesta să remedieze viciile de formă referitoare, pe de o parte, la informarea persoanelor acuzate cu privire la acuzare și, pe de altă parte, la acordarea accesului la materialele cauzei.

15 Instanța sesizată cu apelul declarat împotriva acestei ordonanțe din 22 mai 2015 a considerat, prin ordonanța din 12 octombrie 2015, că instanța de trimitere ar fi trebuit să efectueze închiderea procedurii penale, conform articolelor 368 și 369 din Codul de procedură penală, și a trimis cauza spre rejudecare la instanța menționată.

16 Prin decizia din 11 noiembrie 2015, instanța de trimitere a sesizat Curtea cu o primă cerere de decizie preliminară, care a condus la pronunțarea Hotărârii din 5 iunie 2018, Kolev și alții (C-612/15, denumită în continuare „Hotărârea Kolev”, EU:C:2018:392).

17 La punctul 1 din dispozitivul acestei hotărâri, Curtea a declarat că articolul 325 alineatul (1) TFUE se opune unei reglementări naționale care instituie o procedură de închidere a procedurii penale precum cea prevăzută la articolele 368 și 369 din Codul de procedură penală, în măsura în care reglementarea menționată se aplică în proceduri deschise în cazuri privind o fraudă gravă sau o altă activitate ilegală gravă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene în materie vamală. Ea a adăugat,

la același punct, că revine instanței naționale sarcina de a conferi efect deplin articolului 325 alineatul (1) TFUE, lăsând neaplicată, dacă este necesar, reglementarea menționată, asigurând în același timp respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor acuzate, precizând, la punctul 70 din hotărârea respectivă, că aceste drepturi cuprind dreptul acestor persoane la un proces într-un termen rezonabil.

18 La punctul 67 din aceeași hotărâre, Curtea a precizat că, în ipoteza în care ar fi posibile mai multe măsuri pentru a pune în aplicare obligațiile care decurg din articolul 325 alineatul (1) TFUE, ar reveni instanței de trimitere sarcina de a stabili care dintre măsurile respective trebuie să fie aplicată. În această privință, Curtea a avut în vedere în special posibilitatea instanței de trimitere, în condițiile în care procurorul a prezentat un rechizitoriu în fața sa în termenele acordate, de a deschide faza jurisdicțională a procedurii penale și de a remedia ea însăși eventualele neregularități săvârșite în cursul fazei preliminare a acestei proceduri.

19 În ceea ce privește respectarea dreptului persoanelor acuzate la un proces într-un termen rezonabil, Curtea a statuat, la punctul 74 din Hotărârea Kolev, că este de asemenea de competența instanței de trimitere să stabilească măsurile care trebuie luate pentru a garanta respectarea acestui drept, ținând seama de ansamblul căilor procedurale oferite de dreptul său național, luat în considerare în ansamblul său și interpretat în lumina dreptului Uniunii. În ipoteza în care ar fi posibile mai multe soluții pentru a asigura efectul deplin al obligațiilor care decurg din articolul 325 alineatul (1) TFUE, ar reveni instanței menționate sarcina de a le alege pe cele care, printre aceste diferite soluții, permit garantarea în speță a dreptului fundamental în discuție.

20 La punctul 2 din dispozitivul Hotărârii Kolev, Curtea a interpretat articolele 6 și 7 din Directiva 2012/13, care consacră drepturile persoanei acuzate la informare cu privire la acuzare și de acces la materialele cauzei.

21 Mai precis, Curtea a declarat, pe de o parte, că articolul 6 alineatul (3) din această directivă nu se opune ca informații detaliate cu privire la acuzare să fie comunicate apărării după depunerea în instanță a rechizitoriului de sesizare a instanței, dar înainte de începerea de către aceasta a examinării pe fond a acuzării și de deschiderea dezbaterilor în fața sa sau chiar după deschiderea acestor dezbateri, dar înainte de faza deliberării, atunci când informațiile astfel comunicate fac obiectul unor modificări ulterioare, cu condiția ca instanța să ia toate măsurile necesare pentru a garanta respectarea dreptului la apărare și caracterul echitabil al procedurii.

22 Pe de altă parte, Curtea a declarat că, în temeiul articolului 7 alineatul (3) din Directiva 2012/13, revine instanței naționale sarcina de a se asigura că se acordă apărării posibilitatea efectivă de a avea acces la materialele cauzei, un asemenea acces putând, dacă este cazul, să intervină după depunerea în instanță a rechizitoriului de sesizare a instanței, dar înainte de începerea de către aceasta a examinării pe fond a acuzării și de deschiderea dezbaterilor în fața sa sau chiar după deschiderea acestor dezbateri, dar înainte de faza deliberării, atunci când noi elemente de probă sunt depuse la dosar pe parcursul judecății, cu condiția ca instanța să ia toate măsurile necesare pentru a garanta respectarea dreptului la apărare și caracterul echitabil al procedurii.

23 La punctul 3 din dispozitivul Hotărârii Kolev, Curtea a interpretat articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate (JO 2013, L 294, p. 1).

24 Instanța de trimitere arată că, prin ordonanțele din 13 iunie și din 14 septembrie 2018, a pus în aplicare punctele 3 și, respectiv, 1 din dispozitivul Hotărârii Kolev.

25 În schimb, în ceea ce privește punctul 2 din dispozitivul acestei hotărâri, instanța de trimitere consideră că se confruntă cu o normă de procedură națională care se opune punerii sale în aplicare în cauza cu care este sesizată.

26 În fapt, ea arată că, în speță, faza jurisdicțională a procedurii penale a fost deja închisă prin ordonanța din 22 mai 2015, adoptată în temeiul articolului 249 din Codul de procedură penală și rămasă între timp definitivă. Această instanță ar fi astfel împiedicată, în temeiul dreptului său național, să îndeplinească orice act ulterior care să îi permită să aplice în cauza principală interpretarea Directivei 2012/13 reținută de Curte.

27 În lumina punctelor 67 și 74 din Hotărârea Kolev, instanța de trimitere consideră însă că dreptul său național trebuie interpretat astfel încât obstacolul procedural menționat să nu se opună aplicării dreptului Uniunii.

28 În această privință, instanța de trimitere arată că decizia definitivă de închidere a fazei jurisdicționale are o semnificație procedurală prin faptul că implică trimiterea cauzei la procuror în vederea îndeplinirii unor acte procedurale și nu conferă, în sine, drepturi materiale persoanelor acuzate. Ea apreciază că această decizie acordă acestor persoane un avantaj în măsura în care cauza este întârziată, care nu poate fi justificat, întrucât conduce la o încălcare a principiului examinării acuzației în materie penală într-un termen rezonabil, astfel cum este menționat de Curte la punctele 70-74 din Hotărârea Kolev. Pe de altă parte, ea observă că ar fi posibil, în cursul fazei jurisdicționale a procedurii, să se respecte toate drepturile procedurale de care persoanele acuzate beneficiază în temeiul Directivei 2012/13, astfel cum a fost interpretată de Curte în Hotărârea Kolev.

29 Pe baza acestor considerații, prin ordonanța din 14 septembrie 2018, instanța de trimitere a decis să înlăture dispoziția națională care nu permite modificarea unei decizii de închidere a fazei jurisdicționale adoptate în temeiul articolului 249 din Codul de procedură penală.

30 Două dintre persoanele acuzate au declarat apel împotriva acestei ordonanțe, care a fost anulată de instanța sesizată pentru motivul, pe de o parte, că Hotărârea Kolev nu s-ar aplica în ceea ce privește faza jurisdicțională deja închisă și, pe de altă parte, că Curtea nu s-ar fi pronunțat cu privire la conformitatea articolului 249 din Codul de procedură penală cu articolul 325 TFUE.

31 Instanța de apel a trimis cauza spre rejudecare instanței de trimitere, impunându-i să închidă faza jurisdicțională și să trimită cauza spre reexaminare procurorului. Instanța de trimitere precizează că s-ar confrunta astfel cu o interdicție explicită de a aplica punctul 2 din dispozitivul Hotărârii Kolev.

32 În această privință, instanța de trimitere exprimă îndoieli cu privire la interpretarea hotărârii menționate reținută de instanța de apel. Aceasta din urmă și-ar fi întemeiat astfel decizia pe fapte care erau cunoscute de Curte atunci când a pronunțat hotărârea, și anume închiderea procedurii jurisdicționale prin ordonanța din 22 mai 2015. Or, tocmai din perspectiva acestor fapte, Curtea ar fi prevăzut în mod explicit posibilitatea instanței de trimitere de a pune în aplicare hotărârea respectivă, deschizând faza jurisdicțională a procedurii și remediind ea însăși neregularitățile procedurale.

33 În aceste împrejurări, Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 267 TFUE trebuie interpretat în sensul că permite unei instanțe naționale să înlăture aplicarea unei hotărâri pronunțate cu titlu preliminar în cadrul cauzei principale în care a fost pronunțată această hotărâre, invocând împrejurări de fapt care au fost luate în considerare de Curte atunci când a statuat cu titlu preliminar?”

Cu privire la întrebarea preliminară

34 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că din decizia de trimitere reiese că, prin ordonanța din 22 mai 2015, adoptată în temeiul articolului 249 din Codul de procedură penală, instanța de trimitere a închis faza jurisdicțională a procedurii penale din cauza principală, decizie care, în temeiul dreptului național, se opune ca faza jurisdicțională să poată fi redeschisă. Întrucât a considerat că o decizie adoptată pe un astfel de temei determină trimiterea cauzei spre reexaminare procurorului, instanța de apel a cenzurat instanța de trimitere pentru că a decis, la 14 septembrie 2018, în urma Hotărârii Kolev, să înlăture aplicarea articolului 249 din Codul de procedură penală pentru a remedia ea însăși neregularitățile procedurale săvârșite în faza preliminară a procedurii menționate. În plus, această instanță de apel i-a impus, în temeiul respectivului articol 249, să trimită cauza spre reexaminare procurorului.

35 Instanța de trimitere consideră însă că un asemenea ordin ar implica neexecutarea punctului 2 din dispozitivul Hotărârii Kolev.

36 În aceste condiții, întrebarea adresată trebuie înțeleasă în sensul că urmărește să se stabilească în esență dacă, având în vedere interpretarea articolului 6 alineatul (3) și a articolului 7 alineatul (3) din Directiva 2012/13 reținută de Curte la punctul 2 din dispozitivul Hotărârii Kolev, articolul 267 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unei norme de drept național care obligă instanța de trimitere să se conformeze unui ordin care îi este adresat de o instanță superioară de a trimite cauza principală spre reexaminare procurorului, ca urmare a închiderii fazei jurisdicționale a procedurii penale, în vederea remedierii neregularităților procedurale săvârșite în faza preliminară a acestei proceduri.

37 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, articolul 267 TFUE impune unei instanțe de trimitere să asigure efectul deplin al interpretării date de Curte dreptului Uniunii în hotărârea pronunțată cu titlu preliminar (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 februarie 1977, Benedetti, 52/76, EU:C:1977:16, punctul 26, și Hotărârea din 5 iulie 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punctul 28).

38 Pentru a răspunde la întrebarea adresată, este necesar, prin urmare, într-o primă etapă, să se precizeze domeniul de aplicare al Hotărârii Kolev în ceea ce privește interpretarea articolului 6 alineatul (3) și a articolului 7 alineatul (3) din Directiva 2012/13, care face obiectul punctului 2 din dispozitivul acestei hotărâri, apoi, într-o a doua etapă, să se examineze dacă norma de drept procedural național în discuție în litigiul principal, prevăzută la articolul 249 din Codul de procedură penală, astfel cum este interpretată de jurisprudența națională, în sensul că, odată ce faza jurisdicțională a procedurii a fost închisă, instanța este desesizată, iar cauza trebuie trimisă spre reexaminare procurorului în vederea remedierii neregularităților procedurale săvârșite în faza preliminară a procedurii menționate, este de natură să împiedice punerea în aplicare a respectivului punct 2.

39 În ceea ce privește, în primul rând, domeniul de aplicare al Hotărârii Kolev, trebuie arătat că, la punctul 2 din dispozitivul acestei hotărâri, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 20-22 din prezenta hotărâre, Curtea a precizat în esență momentul la care trebuie să se asigure beneficiul drepturilor procedurale consacrate la articolul 6 alineatul (3) și la articolul 7 alineatul (3) din Directiva 2012/13, și anume, în principiu, cel târziu înainte de începerea de către instanța penală a examinării pe fond a acuzării și de deschiderea dezbaterilor în fața sa.

40 În schimb, este necesar să se constate că Hotărârea Kolev nu precizează nici autoritatea națională însărcinată să se asigure că persoanele acuzate beneficiază de drepturile în discuție, nici procedura care trebuie urmată în acest scop.

41 În ceea ce privește modalitățile procedurii menționate, la punctul 98 din hotărârea amintită, Curtea arată cel mult că este de competența instanței naționale să asigure un just echilibru între, pe de o parte, respectarea dreptului la apărare și, pe de altă parte, necesitatea de a garanta efectivitatea urmăririi și a sancționării infracțiunilor care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii, precum și cea de a se asigura că procedura se desfășoară într-un termen rezonabil.

42 Trebuie arătat că o obligație similară revine de asemenea, în mod necesar, Ministerului Public, în cursul fazei preliminare a procedurii penale.

43 La punctele 72 și 73 din Hotărârea Kolev, Curtea a mai arătat că caracterul rezonabil al duratei procedurii nu poate fi stabilit prin referire la o limită maximă precisă, determinată în mod abstract, ci trebuie apreciat de la caz la caz, în funcție de circumstanțele proprii fiecărei cauze, precum importanța și complexitatea litigiului sau comportamentul autorităților competente și al părților, numărul de persoane acuzate, precum și durata și gravitatea faptelor care le sunt reproșate acestor persoane, complexitatea litigiului sau o conduită dilatorie a apărării care poate fi reținută pentru a justifica un termen care este, la prima vedere, prea lung.

44 În consecință, Hotărârea Kolev nu se opune ca drepturile persoanelor acuzate și ale avocaților lor la informare cu privire la acuzare și de acces la materialele cauzei să fie asigurate fie de procuror, în urma trimiterii cauzei în faza preliminară a procedurii penale, fie de instanța de trimitere, atunci când cauza va fi trimisă în judecată.

45 Rezultă astfel din aceasta că, contrar celor sugerate de instanța de trimitere prin modul de redactare a întrebării sale preliminare, în hotărârea menționată, Curtea nu a ținut nicidecum seama de faptul că faza jurisdicțională a procedurii penale din cauza principală fusese închisă de instanța menționată prin ordonanța din 22 mai 2015, adoptată în temeiul articolului 249 din Codul de procedură penală.

46 Dimpotrivă, din cuprinsul punctelor 41 și 67 din Hotărârea Kolev reiese că însăși instanța de trimitere a avut în vedere, în decizia sa de trimitere, posibilitatea de a deschide faza jurisdicțională a procedurii, în pofida adoptării ordonanței sale din 22 mai 2015. Astfel, Curtea nu a examinat deloc și cu atât mai puțin nu a înlăturat ca fiind contrară dreptului Uniunii interpretarea articolului 249 din Codul de procedură penală dată de instanța de apel.

47 În ceea ce privește, în al doilea rând, incidența acestei norme de drept procedural național asupra punerii în aplicare a punctului 2 din dispozitivul Hotărârii Kolev, este cert că ordonanța din 22 mai 2015 adoptată de instanța de trimitere în temeiul dispoziției menționate a avut ca efect închiderea fazei jurisdicționale a procedurii penale și trimiterea cauzei spre reexaminare procurorului. Prin urmare, trebuie să se examineze dacă o astfel de normă poate împiedica autoritățile judiciare naționale, după cum își exprimă instanța de trimitere preocuparea, să îndeplinească orice act ulterior care permite aplicarea interpretării care figurează la punctul 2 respectiv.

48 În această privință, trebuie arătat că Curtea nu a prevăzut, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 67 și 74 din Hotărârea Kolev, modalități concrete de punere în aplicare a punctului 2 din dispozitivul hotărârii menționate în cadrul procedurii principale. Mai precis, întrucât deschiderea fazei jurisdicționale a procedurii de către instanța de trimitere pentru a remedia ea însăși neregularitățile nu este decât o posibilitate printre altele avute în vedere de Curte în respectiva hotărâre, alegerea modalităților respective intră sub incidența autonomiei procedurale a statelor membre.

49 În aceste condiții, revine ordinii juridice interne a fiecărui stat membru sarcina de a stabili modalitățile menționate, însă cu condiția ca normele naționale să nu fie mai puțin favorabile decât cele care se aplică unor situații similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței) și să nu facă imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de dreptul Uniunii (principiul efectivității) (a se vedea în acest sens printre altele Hotărârea din 16 decembrie 1976, Rewe-Zentralfinanz și Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, punctele 5 și 6, Hotărârea din 28 septembrie 1994, Fisscher, C-128/93, EU:C:1994:353, punctul 39, precum și Hotărârea din 29 iulie 2019, Inter-Environnement Wallonie și Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, punctul 171).

50 Prin urmare, trebuie să se verifice dacă trimiterea cauzei spre reexaminare procurorului în vederea remedierii neregularităților procedurale săvârșite în faza preliminară a procedurii penale poate aduce atingere acestor principii, ținând seama de interpretarea articolului 6 alineatul (3) și a articolului 7 alineatul (3) din Directiva 2012/13, reținută de Curte la punctul 2 din dispozitivul Hotărârii Kolev.

51 În această privință, trebuie să se arate, pe de o parte, referitor la principiul echivalenței, că din cererea de decizie preliminară nu reiese nicidecum că ordinul adresat de instanța de apel instanței de trimitere ar încălca principiul menționat.

52 Pe de altă parte, în ceea ce privește principiul efectivității, trebuie amintit de la bun început că dreptul Uniunii nu se opune ca o instanță de trimitere să fie obligată să urmeze indicațiile unei instanțe superioare cu privire la interpretarea dreptului procedural național în vederea punerii în aplicare a unei hotărâri pronunțate cu titlu preliminar, în condițiile în care indicațiile menționate nu aduc atingere în special efectivității dreptului Uniunii, astfel cum a fost interpretat de Curte în această hotărâre. Astfel, Curtea a statuat în special că, cu condiția ca protecția efectivă a drepturilor individuale derivate din dreptul Uniunii să fie garantată, nu îi revine acesteia sarcina de a se implica în soluționarea problemelor de competență care pot apărea în domeniul organizării judiciare naționale ca efect al calificării anumitor situații juridice întemeiate pe dreptul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 septembrie 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, punctul 47).

53 Cu toate acestea, din principiul efectivității rezultă că instanța de trimitere nu poate fi obligată să se conformeze ordinului care îi este adresat de instanța de apel de a trimite cauza principală spre reexaminare procurorului dacă respectivul ordin aduce atingere efectivității articolului 6 alineatul (3) și a articolului 7 alineatul (3) din Directiva 2012/13, astfel cum au fost interpretate de Curte în Hotărârea Kolev.

54 În această privință, trebuie totuși să se observe că, deși faza jurisdicțională a procedurii penale în discuție în litigiul principal a fost închisă, situația nu este aceeași în ceea ce privește procedura menționată în ansamblul său, din moment ce cauza a fost trimisă spre reexaminare procurorului.

55 Or, nimic nu permite să se considere că trimiterea cauzei principale spre reexaminare procurorului este susceptibilă să aducă atingere sau să împiedice exercitarea drepturilor procedurale consacrate la articolul 6 alineatul (3) și la articolul 7 alineatul (3) din Directiva 2012/13 și să aducă astfel atingere efectului util al acestor dispoziții, în măsura în care procurorul, în cadrul fazei preliminare a procedurii penale, sau instanța de trimitere, în cadrul fazei jurisdicționale ulterioare, se asigură că dispozițiile menționate, astfel cum au fost interpretate de Curte la punctul 2 din dispozitivul hotărârii Kolev, sunt aplicate.

56 În ceea ce privește preocupările exprimate de instanța de trimitere cu privire la implicațiile unei astfel de trimiteri asupra duratei procedurii, trebuie subliniat că, după cum reiese din cuprinsul punctului 42 din prezenta hotărâre, revine procurorului, asemenea instanței naționale, sarcina de a asigura în faza preliminară a procedurii penale un just echilibru între, pe de o parte, respectarea dreptului la apărare și, pe de altă parte, necesitatea de a garanta efectivitatea urmăririi penale și a sancționării infracțiunilor care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii, precum și cea de a se asigura că procedura se desfășoară într-un termen rezonabil.

57 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că, având în vedere interpretarea articolului 6 alineatul (3) și a articolului 7 alineatul (3) din Directiva 2012/13 reținută de Curte la punctul 2 din dispozitivul Hotărârii Kolev, articolul 267 TFUE trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei norme de drept procedural național care obligă instanța de trimitere în cauza în care s-a pronunțat această hotărâre să se conformeze unui ordin care îi este adresat de o instanță superioară de a trimite cauza spre reexaminare procurorului, ca urmare a închiderii fazei jurisdicționale a procedurii penale, în vederea remedierii neregularităților procedurale săvârșite în faza preliminară a acestei proceduri, în măsura în care aceste dispoziții ale dreptului

Uniunii, astfel cum au fost interpretate de Curte la punctul 2 din dispozitivul hotărârii respective, sunt respectate în cadrul fazei preliminare a procedurii penale sau în cel al fazei jurisdicționale ulterioare a acesteia.

Cu privire la cheltuielile de judecată

58 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Având în vedere interpretarea articolului 6 alineatul (3) și a articolului 7 alineatul (3) din Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale reținută de Curte la punctul 2 din dispozitivul Hotărârii Kolev și alții (C-612/15, EU:C:2018:392), articolul 267 TFUE trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei norme de drept procedural național care obligă instanța de trimitere în cauza în care s-a pronunțat această hotărâre să se conformeze unui ordin care îi este adresat de o instanță superioară de a trimite cauza spre reexaminare procurorului, ca urmare a închiderii fazei jurisdicționale a procedurii penale, în vederea remedierii neregularităților procedurale săvârșite în faza preliminară a acestei proceduri, în măsura în care aceste dispoziții ale dreptului Uniunii, astfel cum au fost interpretate de Curte la punctul 2 din dispozitivul hotărârii respective, sunt respectate în cadrul fazei preliminare a procedurii penale sau în cel al fazei jurisdicționale ulterioare a acesteia.

Semnături